

Tomasz J. Kotliński
(Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Jarosławiu)
Adam Redzik
(Uniwersytet Warszawski)

Studium Ekonomiczno-Administracyjne na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1930-1939)

Od początku XX wieku uczeni polscy z dwóch galicyjskich uniwersytetów angażowali się w dyskusję toczącą się w państwie austro-węgierskim na temat reformy studiów prawniczych. W środowisku lwowskim pojawiły się postulaty podziały studiów na dwie grupy: studia polityczne i studia prawnicze. Do wybuchu I wojny światowej nie udało się przeprowadzić planowanych reform.

Wraz z odrodzeniem państwa polskiego dyskusje na temat reformy studiów prawniczych przybrały na sile, co wiązało się też z potrzebami nowego państwa w zakresie wykształcenia dużej grupy urzędników. Wówczas to, przez kilka lat, toczyła się słynna wymiana poglądów na temat kolejności studiów prawniczych i miejsca w nich nauk historyczno-prawnych pomiędzy dwoma profesorami Uniwersytetu Lwowskiego Juliuszem Makarewiczem i Oswaldem Balzerem¹. Miało to podłoże bardzo praktyczne. Profesor Makarewicz twierdził, że urzędnik nie musi zdawać przedmiotów historyczno-prawnych, dlatego też miejsce tych egzaminów widział na końcu studiów. Niejako obok tej dyskusji pojawiały się pomysły dotyczące powoływania przy wydziałach specjalistycznych kursów, względnie organizowania profilowanych studiów uzupełniających. Zastanawiano się też, jak zmienić program studiów prawniczych, aby lepiej przygotowywać przyszłych prawników do zawodu. A przypomnijmy, że studia prawnicze trwały wówczas cztery lata i każdy rok kończył się jednym egzaminem rocznym zdawanym przed komisją złożoną z wykładowców przedmiotów głównych wykładanych

¹ Zob. m.in. G. M. Kowalski, *O miejsce historii prawa w programie studiów uniwersyteckich. Polemika między Oswaldem Balzerem a Juliuszem Makarewiczem (1919-1923)*, „Czasopismo Prawno Historyczne”, t. LVI, 2004, z. 2, s. 345-362.

w danym roku². Zdanie czwartego egzaminu rocznego było tożsame z uzyskaniem prawa do stopnia magistra praw (sic!) – wówczas uważanego przez piśmiennictwo za niższy stopień naukowy (wyższym był doktorat praw)³.

Poszczególne wydziały prawnicze, w tym Wydział Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (dalej: UJK) zabiegały o utworzenie studiów specjalistycznych⁴. Nie wszędzie udało się je powołać, ale we Lwowie starania okazały się owocne. Otóż lwowski fakultet jurystyczny w połowie lat dwudziestych podjął na nowo starania o utworzenie studiów specjalistycznych przy wydziale. Szczególnie aktywny był prof. Ludwik Ehrlich, były dyplomata, który pragnął zrealizować ideę utworzenia przy wydziale studium dyplomatycznego. Wkrótce aktywnie włączyli się profesorowie Aleksander Doliński, Roman Longchamps de Berier, Maurycy Allerhand postulujący utworzenie studium sądowego i Zbigniew Pazdro oraz Stanisław Grabski proponujący organizację studium administracyjnego i ekonomicznego⁵.

Ostatecznie zostały one powołane do życia w 1930 r. na podstawie zarządzenia Ministra WRiOP z 28 kwietnia tego roku⁶. Zarządzenie określało minimalny wymiar wykładów, które powinny odbywać się w ramach studium z zaznaczeniem, że liczba ich może zostać rozszerzona na podstawie uchwały rady wydziałowej zatwierdzonej przez Ministra WRiOP. Uroczyste otwarcie studiów uzupełniających miało miejsce 18 października 1930 r. w *Collegium Maximum* UJK. Uczestniczyli w nim przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, konsulowie państw obcych, profesorowie i studenci⁷.

Zarządzenie powoływało trzy rodzaje studiów specjalistycznych: Studium Dyplomatyczne, Studium Ekonomiczno-Administracyjne i Studium Sądowe. Celem ich było pogłębienie wykształcenia zdobytego na studium ogólnym⁸.

Utworzone Studium Ekonomiczno-Administracyjne miało być instytucją naukową, której podstawowym celem – jak zakładano – będzie pogłębienie wiedzy fachowej u przyszłych, jak i już wykonywujących zawód, urzędników administracji publicznej. Władze Wydziału Prawa UJK uznały bowiem, że przewidziane w programie studiów prawniczych 180 godzin zasad administracji i prawa administracyjnego jest niewystarczające dla właściwego przygotowania do zawodu urzędniczego i wymaga

² Zob. A. Redzik, *Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1939-1946*, Lublin 2006, s. 31-34.

³ Tamże, s. 50.

⁴ Zob. m.in. R. Longchamps de Berier, *O przygotowaniu kandydatów do zawodu urzędniczego*, „Biuletyn Urzędniczy” 1929, nr 5-6, s. 3-4; tenże, *Studia specjalne na Wydziale Prawa UJK*, [Przemówienie dziekana R. Longchamps de Berier na otwarciu studiów specjalnych włączone w treść tekstu – A.R.] [w] *Uniwersytet a Sądownictwo i Adwokatura*, „Czasopismo Adwokatów Polskich” 1930, R. XIV, nr 10-11, s. 6-11.

⁵ Szerzej: A. Redzik, *Prawo prywatne na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie*, Warszawa 2009, rozdz. 1, § 8 [w druku].

⁶ Zob. Zarządzenie Ministra WRiOP z dnia 28 kwietnia 1930 r. – o utworzeniu Studiów Uzupełniających na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, [w] *Studia uzupełniające na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie*, Lwów 1930, s. 10-16; to samo, „Przegląd Prawa i Administracji” [dalej: PPIA] 1930, R. LV, s. 210-213.

⁷ Zob. Державний архів Львівської області [dalej: DALO], f. 26, op. 6, spr. 1133 – Sprawozdanie dziekana Wydziału Prawa UJK za rok akademicki 1930/31 r., k. 5; zob. Przemówienie dziekana R. Longchamps de Berier na otwarciu studiów specjalnych włączone w treść tekstu: *Studia specjalne na Wydziale Prawa UJK*, [w] *Uniwersytet a Sądownictwo i Adwokatura*, „Czasopismo Adwokatów Polskich” 1930, R. XIV, nr 10-11, s. 6-11.

⁸ *Studia uzupełniające na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza*, s. 1.

uzupełnienia. Stąd też program Studium zakładał, że jego słuchacze muszą posiadać ogólne wykształcenie prawnicze. O przyjęcie na studium mogli zatem ubiegać się jedynie prawnicy oraz studenci prawa, z tym zastrzeżeniem, że oni dopiero po ukończeniu drugiego roku studium. Jedynie w sytuacjach wyjątkowych dopuszczano do nauki w Studium osoby bez wykształcenia prawniczego, te jednak uczęszczały na zajęcia w charakterze wolnych słuchaczy i nie mogły uzyskać dyplomu⁹. By zostać wolnym słuchaczem Studium wymagano jednak ukończenia szkoły średniej ogólnokształcącej oraz zatrudnienia w administracji, bądź w izbach rolnych lub przemysłowo-handlowych¹⁰. Studium trwało trzy lata, zaś jego słuchacze na zakończenie każdego roku zdawali egzamin z przedmiotów objętych programem. Po zdaniu wszystkich trzech rocznych egzaminów absolwent studium otrzymywał tytuł magistra nauk ekonomiczno – administracyjnych¹¹.

Przedmioty wykładane w Studium podzielone zostały na przedmioty ogólne, ekonomiczne oraz administracyjno-prawne. W pierwszym roku studiów 1930/31 wykładali: prof. August Zierhoffer – geografię gospodarczą, prof. Stanisław Grabski – historię ustrojów społecznych, prof. Kasper Weigel z Politechniki Lwowskiej – encyklopedię nauk technicznych, prof. Ludwik Ehrlich – porównawczą naukę prawa publicznego oraz prof. Edwin Hauswald z Politechniki Lwowskiej – naukową organizację pracy¹². Od 1931/32 r. zajęcia na II roku prowadzili: prof. Zbigniew Pazdro – ustrój administracyjny Polski oraz polskie postępowanie administracyjne wraz z ćwiczeniami, prof. Zdzisław Próchnicki – administracja szkolna, doc. Leon Halban – administracja wyznaniowa, prof. Politechniki Lwowskiej Antoni Wereszczyński – administracja miast i polityka komunalna, doc. Tadeusz Bigo – administracja głównych państw kontynentalnych, prof. Stanisław Głąbiński – skarbowość samorządu, dr Marcin Szarski – światowa organizacja obrotu pieniężnego i kredytu oraz doc. Gustaw Załęcki – polityka osadnicza i emigracyjna¹³. W 1932/33 r. rozpoczęły się zajęcia na roku III. Wykłady prowadzili: prof. Zbigniew Pazdro – ubezpieczenia społeczne, prawo urzędnicze oraz seminarium administracyjne, prof. Stanisław Głąbiński – polityka ekonomiczna wraz z ćwiczeniami, prof. Stanisław Grabski – polityka socjalna oraz współczesne dążenia do zmiany ustrojów społecznych, prof. Juliusz Makarewicz – technika ustawodawcza, prof. Roman Longchamps de Berier – prawo pracy i sądy pracy oraz prawo górnicze i naftowe, naczelnik wydziału w Urzędzie Wojewódzkim we Lwowie Józef Kasztelewicz – prawo przemysłowe, dr Marian Zimmermann – międzynarodowe prawo administracyjne oraz doc. Zdzisław Stahl – prawo budżetowe¹⁴. Od 1935 r. wykład ze skarbowości samo-

⁹ Z. Pazdro, *Studjum Administracyjne przy Wydziale Prawa U.J.K. we Lwowie (przyczynek do sprawy kształcenia urzędników)*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej” 1935, nr 9, s. 292.

¹⁰ *Nowe studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie*, „Prawo” 1937, nr 1-2, s. 45.

¹¹ *Studia uzupełniające na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza*.

¹² DALO, f. 26, op. 6, spr. 1133 – Sprawozdanie dziekana Wydziału Prawa UJK za rok akademicki 1930/31. Por. *Studia uzupełniające na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie*, Lwów 1930; także, PPIA 1930, R. LV, s. 210-213

¹³ *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, Program wykładów na rok akademicki 1931-1932*, Lwów 1931, s. 19-21.

¹⁴ *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, Program wykładów na rok akademicki 1932-1933*, Lwów 1932, s. 16-19.

rzędu terytorialnego prowadził Roman Frankowski, wykład pt. polityka osadnicza i emigracyjna dr Apoloniusz Zarychta z Ministerstwa Spraw Zagranicznych, a wykład z polityki ekonomicznej przejął doc. Zdzisław Stahl¹⁵.

Mimo specjalistycznego charakteru, Studium Ekonomiczno-Administracyjne nie spotkało się niestety z zainteresowaniem szerszego grona słuchaczy, w tym zwłaszcza praktykujących już urzędników. Trzon Studium stanowili studenci prawa, zaś pracowników urzędów administracyjnych zapisywało się corocznie jedynie od 2 do 4. Dla przykładu z Urzędu Wojewódzkiego we Lwowie przystąpiło do Studium tylko dwóch pracowników, przy czym nie udało im się ukończyć nawet pierwszego roku¹⁶. Świadczyć to może o wysokim poziomie nauczania, ale także jakości służby administracyjnej w omawianym okresie. Małe zainteresowanie Studium było jednym z powodów przedstawienia w 1935 r. projektu jego reformy w kierunku wydzielenia odrębnego studium ekonomicznego oraz skrócenia czasu trwania nauki do dwóch lat. Do czasu zmian w organizacji Studium, które nastąpiły w 1936 r., ukończyło je 49 studentów z ogólnej liczby ok. 100 zapisanych słuchaczy¹⁷.

Przedstawione powyżej postulaty zmian w dotychczasowej organizacji Studium wprowadzone zostały na podstawie rozporządzenie Ministra WRiOP z 1 października 1936 r.¹⁸, które podzieliło Studium Ekonomiczno-Administracyjne na Studium Administracyjne i Skarbowe oraz Studium Ekonomiczne¹⁹. W tym samym roku znawca prawa administracyjnego prof. Tadeusz Bigo uzyskał zgodę Ministerstwa WRiOP na organizację przy Wydziale Prawa UJK Kursu Prawa Lotniczego²⁰.

Nowoutworzone Studium Administracyjne i Skarbowe zorganizowane zostało na zasadach studiów uzupełniających oraz powiązane zostało z Zakładem Prawa Administracyjnego i Administracji UJK, kierowanym przez prof. Zbigniewa Pazdro²¹.

Przypomnijmy, że prof. Zbigniew Walentyn Pazdro, to jeden z twórców polskich nauk administracyjnych okresu międzywojennego, filar szkoły lwowskiej, z której wyszli m.in.: Tadeusz Bigo, Wit Klonowiecki, Franciszek Longchamps, Wilhelm E. Rappé i Marian Zimmermann. Profesor Pazdro urodził się on 9 lutego 1873 r. we wsi Przewłoka w powiecie buczackim, jako syn Jana i Walerii Nagóreckiej. W 1893 r. ukończył IV Gimnazjum we Lwowie, a następnie studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Lwowskiego, uzyskując wkrótce stopień doktora praw. Od 1900 do 1909 r. pracował w Wydziale Krajowym we Lwowie. W roku 1902/1903 odbył studia na Uniwersytecie w Monachium. W 1908 roku habilitował się na Politechnice Lwowskiej z zakresu ekonomii społecznej. W 1909 r. mianowany został profesorem nauk społecznych w Akademii Rolniczej w Dublinach, gdzie wykładał przedmioty ekonomiczne i prawnicze. W 1911 r. został pro-

¹⁵ *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, Program wykładów na rok akademicki 1935-1936*, Lwów 1935, s. 15-17.

¹⁶ Z. Pazdro, *dz. cyt.*, s. 293.

¹⁷ DALO, f. 26, op. 6, spr. 1407, k. 42. Zob. Też. A. Redzik, *Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1939-1946*, s. 42.

¹⁸ Dz. Urz. Min. WRiOP, 1936, nr 10, poz. 195.

¹⁹ Zob. też: *Nowe Studia na Wydziale Prawa UJK we Lwowie*, PPIA 1936, R. LXI, s. 206-207.

²⁰ *Nowe Studia na Wydziale Prawa UJK we Lwowie*, s. 207. Szerzej. A. Redzik, *Kurs Prawa Lotniczego przy Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1936 - 1939)*, „Rocznik Lwowski” 2006, s. 43-57.

²¹ A. Redzik, *Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1939-1946*, s. 42.

fesorem nadzwyczajnym nauk prawnych na Politechnice Lwowskiej, gdzie wykładał do 1914 r. Jednocześnie od 1911 r. był radnym miasta Lwowa. W czasie I wojny światowej walczył w armii austriackiej. Ranny pod Stryjem dostał się do niewoli rosyjskiej. Do Lwowa wrócił w sierpniu 1918 r., a w listopadzie brał już udział w walkach polsko-ukraińskich o Lwów. 1 kwietnia 1919 r. został mianowany profesorem zwyczajnym ekonomii i nauk prawnych na Politechnice Lwowskiej. Jednocześnie od 1917 r. zastępował w wykładach z prawa administracyjnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Lwowskiego prof. Józefa Buzka, który w 1919 r. zrezygnował z katedry we Lwowie. Z dniem 1 października 1920 r. został mianowany profesorem nauki administracji i polskiego prawa administracyjnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i był nim do września 1939 r. W roku akademickim 1939/1940 katedrę miał przejąć jego uczeń prof. Tadeusz Bigo. W latach 1922/23, 1924/25 oraz 1932-34 był dziekanem Wydziału Prawa UJK, a w latach 1923/24, 1925/26 i 1934-1937 prodziekanem. W roku 1923/24 pełnił też obowiązki zastępcy prorektora UJK. Wypada wspomnieć również, że w latach 1931-1939 prof. Pazdro wykładał prawo administracyjne na Wydziale Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych KUL²².

Przy okazji przeprowadzonej w 1936 r. reformy studiów specjalistycznych przy Wydziale Prawa UJK poszerzono ich zadania o prowadzenie własnych badawczych prac naukowych. Zwiększono także zakres uprawnień kierownika Studium, którym był prof. Pazdro²³. Pierwszy rok studiów był wspólny dla wszystkich studentów, drugi natomiast dzielił się na oddziały: administracyjny i skarbowy. Celem powołania Studium było umożliwienie specjalizacji w dziedzinie nauk skarbowych. Było ono w okresie międzywojennym jedynym tego rodzaju studium w polskiej uczelni państwowej, którego absolwenci uzyskiwali stopień magistra nauk administracyjnych²⁴, o czym niżej.

Wedle regulaminu wpisów na rok akademicki 1938/1939, na Studium Administracyjne i Skarbowe mogli zapisać się studenci prawa, którzy zdali z wynikiem pomyślnym drugi egzamin roczny z zakresu studium ogólnego. Nadto przyjmowano magistrów prawa, którzy po przyjęciu na Studium, byli zapisywani jako studenci Wydziału Prawa UJK. Osoba chcąca zapisać się na jedno ze studiów specjalnych powinna wnieść za pośrednictwem dziekanatu podanie do kierownika studium z prośbą o przyjęcie. Przed wniesieniem podania należało uiścić w kwesturze opłatę na pomoce naukowe, która dla Studium Administracyjnego i Skarbowego określona została na kwotę 40 złotych. Z opłaty tej zwolnieni byli studenci Wydziału Prawa. O liczbie przyjętych informował kierownik studium poprzez umieszczenie wykazu przyjętych na tablicy. Zainteresowany wpisem musiał następnie w ciągu dwóch dni od ogłoszenia wykazu dokonać

²² Szerzej na temat prof. Zbigniewa Pazdro zob. DALO, f. 26, op. 5, spr.1446 –teczka osobowa Zbigniewa Pazdro; L. Ehrlich, J. S. Langrod, *Zarys historii nauki prawa narodów, politycznego i administracyjnego w Polsce*, Kraków 1949, s. 55; K. Przybyłowski, *Pazdro Zbigniew Walenty (1873-1939)*, PSB, t. XXV, s. 524-525; S. Fundowicz, *Wkład Zbigniewa Pazdro do polskiej nauki prawa administracyjnego*, [w] *Prawo. Kultura. Uniwersytet. 80 lat ośrodka prawniczego KUL*, red. A. Dębiński, Lublin 1999, s. 123-138.

²³ *Nowe Studia na Wydziale Prawa UJK we Lwowie*, s. 206-207.

²⁴ Odnotować należy, że w prywatnej Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie (dzisiejszej SGH) prowadzone było od połowy lat dwudziestych jednoroczne studium z administracji skarbowej. Zob. B. Markowski, *Studium naukowe dla kandydatów do wyższej służby administracyjnej*, „Gazeta Administracji i Policji Państwowej” 1929, nr 20, s. 714.

wpisu, przez wypełnienie książeczki legitymacyjnej (indeksu), dwóch odrębnych kart wpisowych oraz karty indywidualnej. Przejście na kolejny rok studiów warunkowane było zaliczeniem wszystkich egzaminów przewidzianych w planie studiów. Po ich zdaniu i uzyskaniu wcześniej stopnia magistra praw, absolwenci mieli prawo do używania tytułu magistra nauk administracyjnych, względnie magistra nauk skarbowych – w zależności od tego, na jakim oddziale studiowali²⁵.

Na pierwszym roku Studium wykłady prowadzili: prof. August Zierhoffer i dr Orlicz – geografia gospodarcza, prof. Kasper Weigel – encyklopedia nauk technicznych, prof. Ludwik Ehrlich i doc. Zenon Wachlowski – porównawcza nauka prawa publicznego, prof. Antoni Wereszczyński – polityka komunalna, prof. Mieczysław Honzatko – polskie prawo spółdzielcze, prof. Roman Longchamps de Bérier – prawo pracy i sądy pracy, prof. Zbigniew Pazdro – postępowanie administracyjne, prof. Edwin Hauswald – naukowa organizacja pracy oraz prof. Tadeusz Bigo – ćwiczenia administracyjne²⁶.

Drugi rok podzielony był na oddziały. W oddziale administracyjnym wykładali: prof. Zbigniew Pazdro – ubezpieczenia społeczne oraz prawo i postępowanie wywłaszczeniowe, prof. Roman Longchamps de Berier – prawo górnicze i naftowe, prof. Tadeusz Bigo – administracja głównych państw kontynentalnych oraz seminarium administracyjne, mgr Aleksander Zarzycki (radca Urzędu Wojewódzkiego) – skarbowość samorządu terytorialnego, inż. Tadeusz Wróbel – prawo budowlane, mgr Józef Kasztalawicz (naczelnik Wydziału w Urzędzie Wojewódzkim) – polskie prawo przemysłowe, doc. Kazimierz Grzybowski – międzynarodowe prawo administracyjne, doc. Wilhelm Rappé – prawo agrarne, prof. Zdzisław Próchnicki – administracja szkolna, prof. Leon Halban – administracja wyznaniowa²⁷.

W 1937 r. Minister Skarbu zaproponował zmianę statutu studium tak by trwało ono trzy lata. Uchwała Rady Wydziału Prawa UJK w tej sprawie została wysłana do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, ale do wybuchu wojny reforma nie została wprowadzona²⁸. W roku akademickim 1938/1939 na Studium uczęszczało 36 słuchaczy, z czego 22 studentów uczyło się na II roku. Oddział skarbowy cieszył się większą popularnością, gdyż tę specjalność wybrało 15 słuchaczy, zaś na oddziale administracyjnym studiowało ich tylko 7²⁹. Stosunkowo małe zainteresowanie Studium Administracyjno – Skarbowym powodowało, że wysuwano postulaty ustanowienia dla słuchaczy Studium odrębnych stypendiów oraz zagwarantowania im możliwości odbywania praktyk wakacyjnych w organach administracji rządowej i samorządowej. Pojawiały się także głosy, że absolwenci Studium winni mieć zagwarantowane pierwszeństwo przyjęcia do służby administracyjnej przed innymi prawnikami³⁰. Propozycji tych nie udało się jednak wprowadzić.

Wybuch drugiej wojny światowej położył kres działalności Studium Administra-

²⁵ UJK. *Regulamin wpisów w roku akademickim 1938/1939*, Lwów 1938, s. 13.

²⁶ DALO, f. 26, op. 6, spr. 1407; *Spis wykładów w roku akademickim 1938/1939*, Lwów 1938, s. 21-22.

²⁷ *Spis wykładów w roku akademickim 1938/1939*, s. 22-23.

²⁸ A. Redzik, *Wydział Prawa Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1939-1946*, s. 43.

²⁹ DALO, f. 26, op. 6, spr. 1407, k. 43.

³⁰ *Studium Ekonomiczno-Administracyjne przy Wydziale Prawa U.J.K. we Lwowie*, „Gazeta Administracji” 1938, nr 12, s. 806.

cyjnego i Skarbowego. Organizator i kierownik Studium prof. Zbigniew Pazdro zmarł 13 września 1939 r. Wbrew opiniom utrwalonym w literaturze zmarł on śmiercią naturalną w domu Pazdrów przy ul. Gipsowej 28, a nie w wyniku ran odniesionych podczas wybuchu bomby³¹. W związku z oblężeniem Lwowa ciało prof. Zbigniewa Pazdro zostało pochowane w ogrodzie jego domu, a po pewnym czasie ekshumowane i przeniesione na Cmentarz Łyczakowski³².

Uczniowie tego zacnego uczonego wyjechali po wojnie do Wrocławia (Tadeusz Bigo, Franciszek Longchamp de Berier), Poznania (Marian Zimmermann) i Lublina (Wit Klonowiecki), tylko jeden Wilhelm Rappé pozostał do końca we Lwowie, gdzie zmarł w 1975 r.

³¹ Zob. J. Draus, *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1946. Portret kresowej uczelni*, Kraków 2007, s. 91.

³² Informacja od wnuka - prof. Przemysława Pazdro.

Resume

Tomasz J. Kotliński, Adam Redzik

The Public Administration Postgraduate Studies in the Faculty of Law at Jan Kazimierz University in Lviv (1930-1939)

The article describes the early days of the Economics and the Public Administration Postgraduate Studies opened in 1930 in the Faculty of Law at Jan Kazimierz University in Lviv. Its purpose was to educate future office workers of the central government bodies and local authorities. It was the first institution in the country which educated students in law and administrative science on the basis of supplementary education. In 1936 university authorities decided to separate two distinctive units – Administrative and Revenue Studies and Economics Studies. The article depicts studies units' organization, the syllabus on each year of lectures and the personal details of academic teachers. Apart from that, the author presents profiles of frequently forgotten professors of Jan Kazimierz University such as Zbigniew Pazdro director of Public Administration Postgraduate Studies.

